Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
*Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit*

> Retouradres Postbus 43006 3540 AA Utrecht

Stichting Varkens in Nood
T.a.v. mevrouw F. Schouten
Postbus 14584
1001 LB AMSTERDAM

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

Bezoekadres
Catharijnesingel 59
3511 GG Utrecht

Postadres
Postbus 43006
3540 AA Utrecht

T 088 223 3333 (algemeen)
F 088 223 3334 (algemeen)
www.nvwa.nl

Ons kenmerk
NVWA / 27095195

Datum 26 mei 2023
Betreft Uw brief van 7 maart jl. over maatregelen tegen terugkerende mishandelingen in slachthuizen

Geachte mevrouw Schouten,

In uw brief van 7 maart 2023 vraagt u namens de Stichting Varkens in Nood om een zerotolerancebeleid te hanteren bij het bedwelmen en doden van varkens in slachthuizen. U stelt dat rapportages van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) ieder jaar opnieuw fouten onthullen tijdens het proces van bedwelmen, verbloeden en de controle hierop in Nederlandse varkensslachterijen en vraagt om daadkrachtig op te treden en aanvullende maatregelen te nemen om dergelijke fouten in de toekomst te voorkomen.

Ik wil u bedanken voor uw brief en het aan de orde stellen van deze onderwerpen. En ik wil benadrukken dat ik het met u eens ben: ik vind het verschrikkelijk om te horen als het dierenwelzijn geschaad wordt; het welzijn van dieren is voor mij van doorslaggevende waarde en mensen die met dieren omgaan hebben hierin een grote verantwoordelijkheid.

<u>Uw verzoek</u>
U verzoekt in uw brief om een aantal maatregelen te nemen die ertoe moeten leiden dat geen enkel varken meer bij bewustzijn gestoken en verbloed wordt of levend in de broeibak terechtkomt. Ik heb uw verzoeken gelezen, hieronder ga ik puntsgewijs nader in op de door u (*in cursief*) voorgestelde maatregelen.

Stel controlepunten verplicht

Slachthuizen zijn reeds verplicht om op basis van verordening (EG) 1099/2009 in het slachtproces controlepunten op te nemen met betrekking tot het bedwelmen en verbloeden van de dieren. Zo moet de exploitant borgen dat dieren geen tekenen van bewustzijn of gevoeligheid vertonen in de periode gelegen tussen het eind van het bedwelmingsproces en hun dood. Verdere uitslachting of broeiing mag alleen dan plaatsvinden wanneer is vastgesteld dat de dieren geen tekenen van leven meer vertonen.

U vraagt in uw brief of bij elk individueel varken gecontroleerd kan worden of deze daadwerkelijk bedwelmd / gedood is. De Europese wetgeving, artikel 5 van

verordening 1099/2009 biedt een slachthuis de mogelijkheid om het slachtproces zo in te richten en te beheersen, dat de hierboven genoemde controles op basis van een representatieve steekproef van dieren uitgevoerd mogen worden en niet op ieder individueel dier.

Dat wetsartikel legt een grote verantwoordelijkheid bij de bedrijven, en daar spreek ik de bedrijven dan ook op aan. Bedrijven dienen het dierenwelzijn in de bedrijfsvoering een vaste plek geven en de wettelijke verplichtingen na te leven. U mag van de NVWA verwachten dat zij bedrijven die hier niet goed mee omgaan corrigeren om de naleving af te dwingen. Hiertoe zetten de inspecteurs zich dagelijks in, en daar heb ik, samen met de inspecteur-generaal (IG), blijvend aandacht voor.

Stel slim cameratoezicht verplicht

Net als u vind ik het verplicht stellen van cameratoezicht van groot belang, niet alleen op slachthuizen maar ook op verzamelcentra voor levend vee. De NVWA werkt nu sinds ruim 3 jaar met cameratoezicht in slachthuizen en ik blijf volop inzetten op het verder ontwikkelen ervan. Ik bereid daarom onder andere een wetsvoorstel voor ter wijziging van de Wet dieren, waarmee cameratoezicht op slachthuizen en verzamelcentra verplicht wordt. Met deze verplichting wordt het bestaande cameratoezicht in slachthuizen verder verankerd in wetgeving en wordt de grondslag gelegd om in de toekomst nieuwe technologische ontwikkelingen te kunnen toepassen, zoals sensortechnologie en kunstmatige intelligentie (AI), het zogenaamde "slim-cameratoezicht".

De ontwikkelingen rondom slim cameratoezicht staan niet stil. De toepassingen van sensortechnologie en kunstmatige intelligentie zijn veelbelovend en hebben potentie om in de toekomst een grote bijdrage te leveren aan het toezicht op dierenwelzijn. Deze technologie is op dit moment nog volop in ontwikkeling. Zie hiervoor ook het advies van Bureau Risicobeoordeling en Onderzoek van de NVWA.[1] Voor het borgen van het publieke belang dierenwelzijn is de slachtsector zelf verantwoordelijk en aan zet om stappen te zetten naar de toepassing van slim cameratoezicht en andere slimme technologieën die hieraan kunnen bijdragen. Om dit te stimuleren, en om na te gaan wat de waarde van deze technologieën voor het toezicht kan zijn, onderzoeken mijn ministerie en de NVWA mogelijkheden om pilots met het bedrijfsleven op te starten. De Universiteit Utrecht voert in opdracht van mijn ministerie ook een validatietraject van een slim-camerasysteem uit. Ik volg de ontwikkelingen op dit vlak nauwgezet en zodra deze ver genoeg zijn, kan ik hier dus ook regelgeving voor maken.

Verzwaar sancties bij overtredingen m.b.t. het niet effectief bedwelmen en/of verbloeden van varkens

Ik kan me de roep om verzwaring van de sancties gevoelsmatig goed voorstellen. Momenteel wordt vaak gebruik gemaakt van de bestuurlijke boete. Een bestuurlijke boete is een bestuurlijke punitieve sanctie, gericht op bestraffing door leedtoevoeging bij de dader. Het opleggen van een boete en het bepalen van de hoogte ervan is gebonden aan de wettelijke kaders, in dit geval het Besluit handhaving en overige zaken Wet dieren en de Regeling handhaving en overige

[1] Advies over toepassing sensortechnologie dierenwelzijn slachthuizen (Kamerstuk 28286, nr. 1267).

zaken Wet dieren, en aan de eisen van doeltreffendheid, evenredigheid en afschrikwekkendheid. Dit boetestelsel is recent geëvalueerd en op basis van de uitkomsten van de evaluatie zal ik bepalen of, en zo ja welke aanpassingen aan de regelgeving nodig zijn. Een bestuurlijke boete alléén heeft niet altijd het gewenste effect dat overtredingen worden beëindigd en beëindigd blijven. Wanneer bedrijven keer op keer de regels overtreden en daarmee weg lijken te komen, is het belangrijk dat de NVWA dat eerder in beeld heeft dan nu het geval is, en eerder ingrijpt, ook met andere passende sancties. Daarom is het Verscherpt Toezicht voor slachthuizen in werking getreden. De vernieuwde werkinstructie is in januari 2023 in werking getreden en er wordt momenteel ervaring opgedaan zodat het verscherpt toezicht maximaal effect sorteert.

Merk overtredingen m.b.t. het niet effectief bedwelmen en/of verbloeden van varkens aan als een overtreding van artikel 2.1 van Wet dieren

Alle gevallen waarin het dierenwelzijn in het geding is, zijn voor mij onacceptabel. Artikel 4 van de verordening inzake de bescherming van dieren bij het doden is helder: dieren worden uitsluitend gedood nadat zij zijn bedwelmd volgens de in de verordening beschreven methoden en de bijbehorende toepassingsvoorschriften. Het is uiteraard niet toegestaan dat dieren die niet effectief bedwelmd of verbloed zijn verder worden uitgeslacht. Ik steun daarom de NVWA bij een stevige aanpak van dit type misstanden.

Ik begrijp het gevoel om dit type ernstige overtredingen te classificeren als dierenmishandeling zoals gesteld in artikel 2.1 van de Wet Dieren. Deze bewuste overtredingen zijn in eerste instantie overtredingen van Verordening (EG) nr. 1099/2009 en zijn duaal handhaafbaar. Dat wil zeggen dat gekozen kan worden voor een bestuurlijke boete óf voor strafrechtelijke afdoening. Beide hebben een bestraffend karakter. In de bij de Wet dieren behorende Memorie van Toelichting geldt de bestuurlijke boete voor een groot deel van de overtredingen van de Wet dieren als de slagvaardige en effectieve manier van handhaving (‘lik op stuk’). Strafrechtelijke afdoening is het zogenaamde ‘ultimum remedium’. Daarnaast kunnen, afhankelijk van de feiten en omstandigheden, zulke overtredingen mogelijk ook vallen onder artikel 2.1. van de Wet dieren. Is dat het geval dan is enkel de strafrechterlijke afdoening aan de orde.

Welke vorm van afdoening uiteindelijk gekozen wordt, hangt af van de feiten en omstandigheden van de specifieke zaak. Hoe de NVWA interventieert maakt zij vooraf kenbaar in haar algemene en specifieke interventiebeleid. Indien de ernst van de overtreding of de omstandigheden waaronder deze is begaan daartoe aanleiding geeft, legt de NVWA deze voor aan het Openbaar Ministerie (OM). Dan wordt de meest passende en effectieve wijze van afdoening bepaald. Dit volgt uit artikel 8.10, eerste lid, van de Wet dieren.

In het algemene en specifieke interventiebeleid staat overigens ook wanneer contact gezocht moet worden met het Openbaar Ministerie. De NVWA heeft haar contact met het OM de afgelopen jaren geïntensiveerd: zowel ten algemene (in bijvoorbeeld het interventiebeleid) als in concrete zaken wordt op grond van specifiek interventiebeleid intensiever contact gezocht over de meest effectieve wijze van afdoening.

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

Ons kenmerk
NVWA / 27095195

Verlaag de slachtsnelheid bij overtredingen m.b.t. het niet effectief bedwelmen en/of verbloeden van varkens

Het verlagen van de bandsnelheid is een van de mogelijke interventies van de NVWA, waarvan ik het belangrijk vind dat deze wordt toegepast indien dit het risico op verdere overtredingen verkleint. Zo kan de NVWA de slachtsnelheid (tijdelijk) verlagen als corrigerende interventie, wanneer de slachtsnelheid de oorzaak is van de overtreding. Het is aan de NVWA om de concrete feiten en omstandigheden van het geval vast te stellen en daarop passend te interveniëren. Het hanteren van slachtsnelheden die het risico op overtredingen zoveel als mogelijk beperkt, vind ik net als de Tweede Kamer erg belangrijk. Mede op verzoek van de Kamer evalueert de NVWA doorlopend de toegepaste slachtsnelheid bij alle slachthuizen en of met deze snelheid, in combinatie met andere risicobeperkende maatregelen, voldoende waarborgen biedt voor het dierenwelzijn.

Daarnaast heb ik op 25 mei j.l. de Kamer het rapport met de uitkomsten van de praktijktoets slachtsnelheid toesgestuurd, alsmede de vervolgstappen die ik op dat vlak voorzie. Het feit dat Nederland de afgelopen tijd wederom meermaals geconfronteerd is met misstanden in de slachtsector, maakt dat ik wil dat de sector eerst onder de huidige omstandigheden laat zien dat ze het dierenwelzijn kunnen garanderen. Dat betekent dat de aanwijzing aan de inspecteur-generaal van de NVWA, om aanvragen voor verhogingen van de slachtsnelheid in slachthuizen af te wijzen[2], voor nu in stand blijft. In de brief zal ik het rapport en mijn beslissing hierop nader toelichten.

Tot slot
Ik wil benadrukken dat het dierenwelzijn hoge prioriteit heeft, zowel op mijn ministerie als bij de NVWA. Ik hoop dat mijn reactie op uw brief u meer duidelijkheid geeft over de punten die u aan de orde gesteld heeft.

Piet Adema
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Afschrift: Tweede Kamer der Staten-Generaal

[2] Staatscourant 2021 nr. 36045 21 juli 2021